

Den perfekte respons

Med Respons Grand Artist MK2 raffineres konservativt trearbeid, toppkvalitetskomponenter, egenartede løsninger og finslipt konstruksjon i en slik grad at disse høytalerne havner i en helt egen klasse.

AV TORE DAG NILSEN

Like spesiell er lyden som kommer ut av dem også. Lydgiengivelsen fra Grand Artist MK2 er minst like forfinet som konstruksjonen i seg selv er. Her er skala, dynamikk, frekvensomfang og detaljering som vanskelig lar seg beskrive. Det må oppleves. Deretter rister man på hodet av at disse kompakte høytalerne med de puslete høytalerelementene uanstrengt leverer varene i grand skala.

HØYTTALERJAKTEN OVER

Jeg har i en ganske lang periode drømt om meget kompakte gulvstående tradisjonelle høytalere i høyeste kvalitetsklasse. De må være basert på det absolutt beste av elementer, delefilterkomponenter og tradisjonelle, pent finerte trekasser. For slike høytalere er jeg parat til betale en god del kroner, men jeg faller av før vi passerer hundre tusen.

En frekvensmessig utstrekning ned til 20 Hz, lydtrykk som i konsertsalen og den siste lille økningen i skala og bassdynamikk bytter jeg mer enn villig inn i et mindre kabinett og lavere pris. Men uansett må drømmehøytalerne gi mer dynamikk i grunn-toneområdet og gå litt lengre ned enn stativhøytalerne. Neutralitet, sammenheng i lyden, renhet og presisjon forhandler vi ikke om. Det går alltid foran.

For å gjøre en lang historie litt kortere har jeg lurt på om ikke et par Respons Grand Artist bestykket med enda bedre delefilterkomponenter enn standardmodellen kunne være hva jeg var på jakt etter. Antagelsen viste seg å være riktig. Disse sofistikerte høytalerne fyller praktisk talt ikke noe mer enn de beste stativhøytalerne og stativer.

UVENTET KRAFT

Jeg har ikke hørt noen andre høytalere til under hundre tusen kroner som så elegant forener det korrekte og siviliserte på den ene siden og det dramatiske og kontrastrike på den andre.

For mange er sivilisert lyd ensbetydende med manglende dynamikk. Da skulle de hørt hvor uanstrengte Artist MK2 er når de går fra nesten stillhet til full symfonisk utblåsning. Man må riste på hodet over hvor rene de er og hvordan de beholder åpenheten ved alle frekvenser selv ved høye lydtrykk. Til og med langt ned i bassområdet. Dette er sjelden kost. Nedre grensefrekvens, definert som tre desibel nede, er oppgitt til meget respektable 36 Hz.

Her nede kan vi ane en viss tilbakeholdenhet, for eksem-

pel når perkusjonisten i symfoniorkesteret dunderer løs på stortrommen. Så kraftige transienter helt i nederste hørbare oktav er i praksis ganske sjeldne. Med nesten all vanlig musikk fremstår Artistene som både fyldige og stramme. Jeg erindrer at et aktivt oppsett Baby Grand og dedikert basskasse fra Respons hadde enda mer kraft og autoritet. Det samme kan sies om Grand Dimension, men noe skal det være igjen til de enda større og mer kostbare høytalerløsningene.

Det skal som antydning mye til før det moderate basselementet begynner å miste kontrollen. Til og med de fleste orgelplater blir svært overbevisende gjengitt. De store pipene kommer gjennom med perfekt definerte og stramme støt. Igjen er det kun noen få av de største pipene på store orgler som byr på problemer.

Det er virkelig morsomt å høre alt av mindre perkusjonsinstrumenter via Artist. De er distinkte og frie for "etterheng" fra kabinettene. Det samme må sies om evnen til å formidle for eksempel treblåsere og saksofonister uten farging og med korrekt størrelse, plassering og dynamikk. Nakkehårene reiser seg, i hele dette frekvensområdet er dynamikken uvanlig god. Alt for mange høytalere har god dynamikk i diskantområdet og kanskje øverst i mellomtonen, for deretter knipe igjen.

SPILLER IKKE MUSIKK

Det kan godt være at man trenger å gå noen runder med disse høytalerne før man fullt ut innser storheten. Det er nemlig ingenting som stikker seg frem. Ingen betoninger som fanger oppmerksomheten de første to minuttene man lytter. Ei heller noe som skjules, verken ønsket eller uønsket. Hvis jeg legger til at de heller ikke spiller musikk, er vel alt bare sorgen?

Nei, saken er at disse høytalerne kun gjengir musikk. Klangen er helt frekvensnøytral. Den holder seg helt inntakt så langt ut på sidene som vi hadde mulighet til å prøve i testoppsettet, omtrent 30 grader. Glimrende.

Respons har tidligere betont at deres høytalere bedre enn andre gjengir varmen og fylde man kjenner fra konsertsalen. At de fikser fylde, ser man av det førnevnte, men dette med varmen må presiseres. Dersom kildematerialet tilsier det, kan disse høytalerne fremstå som svært varme, glatte og myke i lyden. Med varm klang tenker mange på en avrullet diskant. Det får man ikke her. Opptak med fremstikkende og forvrengt diskant blir ikke forskjønnert eller dempet ned.

Artistenes gode sider sørger dog for at man det meste av tiden oppfatter dem som utpreget klangriktige, gode og siviliserte å lytte på. Diskanten er ekstremt detaljert og luftig. Artistene formidler uanstrengt lydbilder av grande skala, med knivskarp presisjon. Lyden slipper uanstrengt fra høytalernes fysiske plassering, og evnen til å forsvinne i lydbildet er bortimot uovertruffen.

Oppløsningen er meget høy. De formidler et vell av detaljer i alle frekvensavsnitt. Ikke kun i diskanten, slik mange konkurrenter gjør det. Toppkvalitets elementer og ekstremt tyste kabinetter bevirker til Artistenes detaljrike gjengivelse og det ekstraordinært gode forholdet mellom signal og støy.

Denne ønskede og besnærende stillheten blir av enkelte misoppfattet som at disse høytalerne er svært tungdrevne. Her kommer vi inn på en av høytalerverdens største og seigeste myter, og det er en myte som trosser fysikkens lover. Faktum er at hvis man etterstreber nøytral, ufarget gjengivelse og baserer seg på små og presise høytalerelementer plassert i moderat store kasser - blir alle høytalere omtrent like tungdrevne!!

MOZART-EFFEKTEN

Har du noen gang hørt et stykke symfonisk musikk av Mozart og tenkt at "akkurat sånn ville jeg også gjort det". Hvilket er noe enklere sagt enn gjort, får man ettertenksomt si.

Her har Reidar Persson seilt inn på scenen med en rekke smarte og elegante løsninger på mange nesten uløselige utfordringer innen høytalerdesign. Jeg ønsker å dvele ved tre av dem, nemlig kabinettdesign, delfilterdesign og smart anvendelse av små høytalerelementer.

ELIMINERING AV ET EVIG PROBLEM

Det perfekte kabinettet er nesten umulig å realisere kommersielt. En kombinasjon av kostnader, vekt, "stuevennlighet" og tekniske egenskaper som motarbeider hverandre medfører at man ikke kommer helt i mål.

Gode egenskaper i bassområdet fordrer ekstrem stivhet. Det kan man klare, men prisen og vekten blir høy. Men dess stivere kabinettene blir, dess lengre oppover i det kritiske mellomtoneområdet skyves resonansene. Dempning er den viktigste egenskapen for mellomtonekabinettet. Prøv å holde ørene nær høytalere med stive kabinetter mens du forsiktig banker med knokene. Det synger skikkelig der oppe.

Respons er de første høytalene i betalbar klasse jeg har vært borte i som både har meget høy stivhet og god dempning, takket være ekstremt forseggjorte og tykke tolags kabinetter med seigt viskoelastisk mellom sjiktene.

Den pyramidale formen kan man mene mye om, men det er praktisk talt umulig å finne på noe annet med like lite utvendige lydrefleksjoner og stående bølger innvendig uten at det blir enda særere og dyrere.

Alt dette snakket om forseggjorte og ekstremt kostbare høytalerkabinetter avfeies som pedanteri av enkelte. Like fullt er det helt avgjørende hvis man ønsker at lyden skal komme fra høytalerelementene, og ikke fra kabinettene. Hva skulle ellers

forklare Respons-høytalernes store lydbilder, fine signal støyforhold og generelle frihet for irriterende ulyd og farging?

HØYTTALERENS HJERTE

Det er smart gjort av konstruktør Reidar Persson å velge elementer som tillater deling på 350 og 3500 Hz. Passiv deling i bassen er i praksis håpløst å realisere på en god måte. Samtidig er 350 Hz såpass lavt at det i liten grad lager krøll i det sensitive mellomtoneområdet.

Øvre delefrekvens ved 3500 Hz er høyt nok til å unngå det kanskje enda mer sensitive øvre mellomtoneområdet. 3500 Hz er også høyt nok til å trygge arbeidsforholdene for små og supergode diskantelementer som den her anvendte "Ringradiator" fra Scan Speak.

Brattheten, lineariteten og nøyaktigheten i avskjæringen er dog hva høytalerkonstruktør Persson helst snakker om. Han har i mange år jobbet med finslipping av sine høyere ordens defilte, konsentrert rundt færrest og best mulig høytalerelementer.

Kvaliteten på filterkomponentene er høy, men

Persson skyr visse eksotiske komponenter som for eksempel båndspoler, visse fancy kondensatorer og kostbare merkevarekabler. Likevel snakker vi om særdeles eksklusive løsninger med filtre/høytalere individuelt avstemt til mindre avvik enn én prosent samt

MIT kondensatorer i diskantfilteret.

Grand Artist har således et relativt bratt fjerde ordens akustisk defilter som, når det kommer til homogenitet og renhet i gjengivelsen, lekende lett vipper ut alt jeg har hørt av høytalere med minimalistiske filtre.

LYKKELIG SOM LITEN

Har du tenkt over det faktum at små høytalerelementer er de store overlegne på alle områder, bortsett fra ett? Nemlig evnen til å flytte luft. Det er lønnsomt å tenke godt over hvor mye "blås" man behøver. Såfremt man har sunne og normale lydtrykksvaner, er det kun i bassområdet temaet blir aktuelt. Man søker større utstrekning nedover, en mer "tørr" og dynamisk bass og håper kanskje på et lydbilde av større skala. Dette fordrer større elementer og kabinetter. På det nivået vi her skriver om koster eskalering voldsomt.

Det kan nevnes at råkabinettene til storebror Grand Dimension er tre ganger så kostbare som Artistenes. Veggykkelsen må økes fra 3,5 til 5 cm i den store modellen for at den skal være like solid og dempet som de mindre. Vekten øker fra 35,5 til 85 kilo per stykk, og prisen går mer enn femti tusen kroner opp.

Man skal ikke se bort fra at den økte veggykkelsen og vekten til storebror gir uttelling på lyden. Ellers er disse to modellene temmelig like. Jeg er klar over at titommerselementet i Grand koster en tusenlapp mer enn det allerede meget kostbare syvtommers ditto som sitter i Artist, men ut over disse tingene er Artistene i dag like påkostet som storebror Grand Dimension.

«Her har Persson seilt inn på scenen med en rekke smarte og elegante løsninger på nesten uløselige utfordringer.»

UNIK OG ANNERLEDES

Ut fra de eneste større vitenskapelige undersøkelser som er foretatt om høyttalere og lytting, foretatt i Canada for en del år siden, kunne man konkludere med at jevn frekvensgang og stor og frekvenshomogen spredning er de klart viktigste parametrene for oppfattet lyd kvalitet.

Derfor blir det en god prioritering å lage en treveis konstruksjon med minst mulige elementer. Disse gir bedre lyd kvalitet og større spredning i den øvre delen av virkeområdet sitt.

Treveiskonstruksjonen Grand Artist har samme basselement som lillebror Baby, men profiterer på et større og separat kabinet optimert for bass samt et mindre og derved bedre mellomtoneelement. Bass-heftig musikk vil ikke øke forvrengningen over 350 Hz samtidig som Artist har større vitalitet i presensområdet enn sin kompetente lillebror.

Så til slutt: Hvorfor er det nesten ingen andre produsenter som tilbyr noe lignende? De har ikke noe å tilby mellom stativhøyttalere med begrensninger og større gulvmodeller. Med de siste faller de for fristelsen å tilby "mer". Flere elementer, større elementer, større kabinetter osv.

Mindre er mer. Man kan jo grunne litt over hvor mye mer Grand Dimension koster enn Artistene. Deretter kan man filosofere over hvor nært i pris et par Baby Grand med gode stativer kommer. Min konklusjon blir at den oppgraderte utgaven av Artist simpelthen gir best valuta for pengene i Respons-familien.

OPPSUMMERING

Grand Artist MK2 er rene gudegaven for kresne audiofiler som ikke ønsker store høyttalere, men stiller store krav til møbelfaktor, maksimal komponent- og byggekvalitet og uspolert lyd gjengivelse.

De er absolutt ikke billige, blåser ikke veggene helt overende og gjør ikke musikken morsommere eller annerledes enn det den egentlig er. Tvert i mot er dette et forfinet og ytterst sofistikert produkt som ikke ligner på noe annet. Konstruktør Reidar Perssons genistrek er å gå lengre enn noen andre i å utnytte tre små og presise høyttalerelementer i et treveissystem.

Grand Artist MK2 gjengir musikken med helt uvant nøytralitet og fravær av farging, betoning og forvrengning. Artistene er videre ekstremt bredbåndet i forhold til størrelsen, og de diskler opp med oppsiktsvekkende dynamikk og presis og realistisk gjengivelse av opptakslokalet. De er ekstraordinært gjennomsluktige og detaljerte. Evnene i bassen overstiger forventningene, og det med pen margin. ☺

Grand Artist
30 års jubileumsmodell:
Pris: NOK 75.000,- (lages kun på bestilling ut jubileumsåret 2010)

Forhandler i Norge:
Andervik Audio/Audiophile